Ministerie van Economische Zaken
t.a.v. minister Kamp
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Amsterdam, 19 mei 2016

Betreft: Reactie op Kamerbrief pilot oneerlijke handelspraktijken.

Geachte heer Kamp,

Hierbij ontvangt u de reactie van Platform Aarde Boer Consument, Greenpeace, Nederlandse Akkerbouw Vakbond, Oxfam Novib, Questionmark, SOMO[i] en Supermacht op de Kamerbrief (Nr. 2111, 6 april 2016) over de Nederlandse proef(pilot) met een vrijwillig en educatief systeem om oneerlijke handelspraktijken tegen te gaan.

In elf Europese landen controleren hoogstens zeven grote supermarkten meer dan 70% van de voedselhandel in ieder van deze landen.[ii] In Nederland verdelen slechts vier supermarktketens – Albert Heijn, Jumbo, Lidl en Aldi – 71% van de markt.[iii] Dit grote marktaandeel geeft hen, en andere grote marktpartijen, een zeer sterke onderhandelingspositie die oneerlijke handelspraktijken mogelijk maakt. Omdat oneerlijke handelspraktijken – zoals te late betalingen, het niet nakomen van afspraken en bedingen van onredelijke korting – winstgevend zijn, komen ze geregeld voor.[iv] Dit heeft zijn weerslag op de arbeidsomstandigheden,[v] kosten en innovatie[vi] in de hele toeleveringsketen. Ook in ontwikkelingslanden.

Het Europees Parlement vroeg in 2012[vii] om een oplossing door middel van wetgeving, toezicht en sancties tegen oneerlijke handelspraktijken. Ook de Europese Commissie erkent het probleem en geeft aan dat de meest effectieve aanpak een combinatie van vrijwillige én bindende maatregelen op nationaal niveau is.[viii] Toch koos de Europese Commissie niet voor regelgeving of coördinatie op EU-niveau.[ix] Wel kwam er een vrijwillig en educatief initiatief van de Europese voedselindustrie: het zogenaamde *Supply Chain Initiative (SCI).* Nederland sloot zich twee jaar geleden bij deze vorm van zelfregulering aan en nu besluit het kabinet om geen verdere maatregelen te nemen. Dat vinden wij een gemiste kans. Met deze brief pleiten we voor een effectief en bindend mechanisme.

Een gebrekkig systeem
In de Nederlandse *pilot* (in de agrofoodsector) werden voedselbedrijven aangemoedigd zich bij het Europese initiatief te registreren en daarmee de gedragscode te onderschrijven. Benadeelden, zoals boeren of andere toeleveranciers, kunnen in dit systeem melding maken van oneerlijke handelspraktijken van afnemers die zich hebben geregistreerd. In de proef was er daarnaast de mogelijkheid voor geschillenbeslechting door een stuurgroep met daarin Nederlandse

Sarphatistraat 30
1018 GL Amsterdam
The Netherlands

Tel: +31 (0)20 639 12 91
Fax: +31 (0)20 639 13 21
E-mail: info@somo.nl
www.somo.nl

TRIODOS BANK: 19.84.07.777
IBAN: NL56 TRIO 0198407777
BIC-CODE: TRIONL2U
BTW: NL 002 954 631
KvK: 412 233 08

brancheorganisaties. In de twee jaar dat de proef liep zijn er echter geen officiële klachten behandeld. Uw conclusie is vervolgens, dat er geen concrete signalen voor actuele oneerlijke handelspraktijken zijn.

Uit enquêtes onder leden van de boerenvakbonden uit december 2014 (NAV) en zomer 2015 (LTO) blijkt echter dat oneerlijke handelspraktijken nog steeds vaak voorkomen.[x] Ondergetekenden menen dat het de structurele tekortkomingen van het systeem zelf zijn die benadeelden ervan weerhoudt klachten in te dienen:

- Het is niet mogelijk om individuele anonieme klachten in te dienen; belangrijk in een sector met scheve machtsverhoudingen;
- Het is niet mogelijk om klachten in te dienen over afnemers die niet geregistreerd zijn;
- Klachten kunnen daarnaast niet leiden tot sancties die afnemers zullen weerhouden van misdragingen;
- Leveranciers van buiten de EU, zoals boeren uit ontwikkelingslanden hebben geen toegang tot het mechanisme.[xi]

Zelfregulering niet toereikend

Dat een vrijwillig systeem niet toereikend is, is niet verwonderlijk. De ervaring in het Verenigd Koninkrijk leert, dat oneerlijke handelspraktijken ondanks een systeem van zelfregulering alleen maar toenemen. Na meer dan tien jaar en drie onderzoeksrapporten werd in dit land vorig jaar een ombudsman aangesteld die de mogelijkheid heeft om de gedragscode af te dwingen, zelf onderzoek te initiëren, informatie anoniem te houden en geschillen te beslechten. De eerste evaluatie van het verplichte mechanisme in het Verenigd Koninkrijk laat zien dat het aantal oneerlijke handelspraktijken met 11% in één jaar is gedaald.[xii]

Uit de recente evaluatie van de Europese Commissie komt naar voren dat Nederland in Europa een geïsoleerde positie inneemt: 20 lidstaten hebben intussen wél wetgeving geïntroduceerd of bestaande regelgeving aangepast.[xiii] Dit heeft tot gevolg dat leveranciers in Nederland benadeeld worden ten opzichte van leveranciers in Europese landen met een strenger beleid. Omdat de Europese Commissie meent dat harmonisatie van verschillende landelijke initiatieven niet nodig is, neemt de urgentie voor acties op nationaal niveau toe. Lidstaten moeten zelf zorgen voor een gelijk speelveld.

Naar een effectief en bindend systeem

Genoemde ervaringen, overwegingen en onderzoek laten zien dat het huidige vrijwillige systeem ineffectief is om het probleem van oneerlijke handelspraktijken adequaat aan te pakken. Verbeteringen waar zowel de Europese Commissie en ondergetekenden voor pleiten zijn:

- ➔ Geef toezicht op naleving van de gedragscode en het bijbehorende klachtenmechanisme in handen van een **onafhankelijke publieke** instantie.
- ➔ Een handhavingsinstantie moet **effectieve sanctiemaatregelen** kunnen opleggen en **zelfstandig onderzoek** kunnen doen met vergaande bevoegdheden als er voldoende vermoeden is van oneerlijke handelspraktijken.
- ➔ De **anonimiteit** van de benadeelden moet worden gegarandeerd.

Sarphatistraat 30
1018 GL Amsterdam
The Netherlands

Tel: +31 (0)20 639 12 91
Fax: +31 (0)20 639 13 21
E-mail: info@somo.nl
www.somo.nl

TRIODOS BANK: 19.84.07.777
IBAN: NL56 TRIO 0198407777
BIC-CODE: TRIONL2U
BTW: NL 002 954 631
KvK: 412 233 08

➔ Het klachtenmechanisme dient toegankelijk te zijn voor alle bedrijven in **de gehele voedseltoeleveringsketen**, ongeacht of zij zich in de EU of erbuiten zoals in ontwikkelingslanden bevinden.

Daarnaast doen ondergetekenden de volgende aanbevelingen:

➔ Vorm het Nederlandse systeem met bovengenoemde verbeteringen om tot een **bindend mechanisme**. Hiermee zou onder meer naleving van de gedragscode verplicht worden.

➔ Zorg voor **coördinatie op Europees niveau**. Om grensoverschrijdende oneerlijke handelspraktijken aan te pakken, dient er ten minste informatie-uitwisseling en coördinatie van de handhaving met andere Europese en internationale toezichthouders plaats te vinden.[xiv]

➔ Pas de EU-richtlijn oneerlijke handelspraktijken tegen consumenten en/of de EU-richtlijn Achterstallige Betalingen aan, zodat belangen van benadeelde boeren of andere toeleveranciers behartigd worden. Hierdoor worden gerechtelijke stappen mogelijk en bovendien zal het een preventieve werking hebben.[xv]

➔ Pas de Nederlandse en Europese **mededingingswet** aan zodat de nadruk niet meer alleen op bescherming van consumenten ligt, maar ook op die van producenten. In Nederland heeft de SER hiervoor onlangs constructieve voorstellen voor gedaan.[xvi]

Wij hopen dat u onze visie op de rol van de overheid in het tegengaan van oneerlijke handelsprakijken in de agrofoodsector ter harte wilt nemen en de insteek van uw huidige beleid wilt heroverwegen. Wij zijn graag bereid aanvullende informatie te geven.

Vriendelijke groet,

Sanne van der Wal (senior onderzoeker bij SOMO, namens alle ondertekenende organisaties

Platform ABC
Greenpeace
Nederlandse Akkerbouw Vakbond
Oxfam Novib
Questionmark
SOMO
Supermacht.nl

[i] SOMO is onderdeel van een Europese coalitie www.supplychainge.org die werkt aan meer duurzame toeleveringsketens van supermarkten.
[ii] SOMO, EU Action Needed for Fair Supermarket Supply Chains, juni 2014, <http://www.somo.nl/publications-en/Publication_4086>
[iii] Distrifood website, "Markaandelen", <http://www.distrifood.nl/service/marktaandelen> (21 januari 2016)
[iv] 96% van 686 ondervraagde levensmiddelproducenten in 15 Europese landen, waaronder ook Nederland, ondervond oneerlijke handelspraktijken in 2009. Bron: Dedicated research, AIM CIAA survey, Unfair commercial practices in Europe' , maart 2011, <http://preview.tinyurl.com/hmfb578> (21 januari 2016); In 2012 en 2013 bedongen Jumbo, Albert Heijn en Plus eenzijdige kortingen van hun leveranciers. Bron: NOS, Plus-leveranciers dupe prijzenslag, 23 september 2013, <http://nos.nl/artikel/554328-plus-leveranciers-dupe-prijzenslag.html> (21 januari 2016)
[v] Fair Trade Advocacy Office, PFCE (la Plate-Forme pour le Commerce Équitable), Traidcraft, and Fairtrade Deutschland, A study on imbalances of power in agricultural supply chains, November 2014 <http://fairtrade-advocacy.org/power/182-projects/the-material-psc/776-1-who-s-got-the-power-abstract> (21 januari 2016)
[vi] Dedicated research, AIM CIAA survey, Unfair commercial practices in Europe', maart 2011, <http://preview.tinyurl.com/hmfb578> (21 januari 2016)
[vii] European Parliament, European Parliament resolution of 19 January 2012 on the imbalances in the food supply chain, 19 January 2012, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2012-0012+0+DOC+PDF+V0//EN> (21 januari 2016)
[viii] European Commission, Tackling unfair trading practices in the business-to-business food supply chain, 15 september 2014, <http://ec.europa.eu/internal_market/retail/docs/140715-communication_en.pdf> (21 januari 2016)
[ix] European Commission, European Commission to tackle unfair practices in the food supply chain, 15 juli 2014 <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-831_en.htm> (21 januari 2016)

Sarphatistraat 30
1018 GL Amsterdam
The Netherlands

Tel: +31 (0)20 639 12 91
Fax: +31 (0)20 639 13 21
E-mail: info@somo.nl
www.somo.nl

TRIODOS BANK: 19.84.07.777
IBAN: NL56 TRIO 0198407777
BIC-CODE: TRIONL2U
BTW: NL 002 954 631
KvK: 412 233 08

[x] NAV, Evaluatie proef Gedragscode en meldpunt Eerlijke Handelspraktijken, brief aan Minister Kamp, 3 december 2015 & LTO, What is fair? Presentatie, Huis van Europa, 14 oktober 2015
[xi] 11.11.11, Fair Trade Belgium, Oxfam Wereldwinkels en Vredeseilanden Brussels, How can producers and suppliers from developing countries make use of voluntary UTP dispute resolution in the EU?, 30 June 2015.
[xii] UK goverment website, "Survey shows Groceries Code Adjudicator is making a difference", <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/436462/GCA_press_release__2015_conference__-_Embargoed_until_11am_22_June_2015.pdf> (21 januari 2016)
[xiii] European Commission, On unfair business-to-business trading practices in the food supply chain, 29 januari 2016, <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/15185/attachments/1/translations/en/renditions/native> (2 februari 2016)
[xiv] BIICL, How EU can establish enforcement mechanism to stop Unfair Trading Practices, april 2014, <http://www.biicl.org/files/6952_biicl_enforcement_mechanisms_report_-_final.pdf> (23 juni 2014)
[xv] European Parliament, Unfair Trading Practices in the Business-to-Business Food Supply Chain, <http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/563430/IPOL_BRI%282015%29563430_EN.pdf> (21 januari 2016)
[xvi] SER, Reactie van de SER op de ontwerp-aangepaste beleidsregel Mededinging en Duurzaamheid, 26 januari 2016, <https://www.ser.nl/~/media/db_adviezen/2010_2019/2016/reactie-beleidsregel-mededinging-duurzaamheid.ashx> (1 februari 2016)

Sarphatistraat 30
1018 GL Amsterdam
The Netherlands

Tel: +31 (0)20 639 12 91
Fax: +31 (0)20 639 13 21
E-mail: info@somo.nl
www.somo.nl

TRIODOS BANK: 19.84.07.777
IBAN: NL56 TRIO 0198407777
BIC-CODE: TRIONL2U
BTW: NL 002 954 631
KvK: 412 233 08